

UOT 636.5.084

TOYUQLARIN DÜZGÜN YEMLƏNDİRİLMƏSİ

Y.Q.GÖZƏLOV

AKTN Heyvandarlıq Elmi Tədqiqat İnstitutu

Yem-toyuqlar üçün tam balanslaşmış məhsul olmaqla, tərkibi lazım olan vitaminlərlə və eyni zamanda bioloji aktiv maddələrlə zəngindir. Bu da toyuqların sağlamlığını təmin edir.

Həm də,

-yumurta vermə qabiliyyətinin intensivliyini artırır,

-daha iri və möhkəm qabıqlı yumurta almağı təmin edir,

-tükəyişməni yaxşılaşdırır,

-yemdən istifadəni artırır,

-orqanizmin müdafiə gücünü artırır, xəstəliklərdən qoruyur və enerji mənbəyidir.

Açar sözlər: sənaye quşçuluğu, yemləmə, düzgün yemləmə, yem payı, yem norması

Heyvandarlığın tez yetişən sahələrindən biri olan quşçuluq ərzaq ehtiyatlarını artırmaq üçün böyük mənbədir. Aparılan islahatlar-inteqrasiyası nəticəsində respublikada yumurtanın 62%-i sənaye quşçuluğun hesabına ödənilir. Quşçuluğun sənaye əsasında inkişaf etdirilməsi böyük əhəmiyyətə malikdir, çünki quşçuluq üzrə ixtisaslaşmış iri təsərrüfatlar kapital qoyuluşunun dövryyə vəsaitini və rentabelliğini qısa müddətə təmin edirlər.

Sənaye quşçuluğunun başqa quşçuluq təsərrüfatlarından üstünlüyü odur ki, burada bütün işlər kompleks mexanikləşdirilir və avtomatlaşdırılır.

Mütləq texnologiya əsasında mövsümlük aradan götürülür, il boyu ucuz yumurta və quş əti istehsal edilir. Məhsul istehsalına az əmək və az yem sərf edilməklə yanaşı, ucuz quşçuluq məhsulları əldə olunur. Eyni zamanda sənaye quşçuluğunun xarakterik xüsusiyyəti ondadır ki, belə təsərrüfatlarda məhsul vahidi istehsalına sərf olunan əmək və bütün maddi vəsait maksimum azalmaqla, il boyu daha keyfiyyətli quşçuluq məhsulları istehsal edilir [1].

Son illər respublikamızda quşçuluğun sənaye əsasında inkişaf etdirilməsinə xüsusi fikir verilir. Bu sahədə dərin ixtisaslaşma aparılır. Ətlik və yumurtalıq istiqamətli yeni quşçuluq fabrikləri tikilib istifadəyə verilir. Ölkəmizdə əhalinin çoxalması və iri sənaye mərkəzlərinin sürətli inkişafı ərzaq məhsulları istehsalının daha da artırılmasını tələb edir. Bu vəzifənin həllində heyvandarlığın səmərəli sahəsi olan quşçuluğun inkişaf etdirilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu sahə az xərc çəkməklə qısa müddətdə daha çox yüksək keyfiyyətli məhsul əldə etməyə imkan verir [2].

Quşçuluq məhsulları istehsalının sənaye əsasları üzrə inkişaf etdirilməsinin əsas şərtlərindən biri möhkəm və tam yararlı yem bazasının yaradılmasıdır. Yem-bitkiçilik, heyvandarlıq və sənaye arasında rabitə yaradan bir həlqdər. Quşçuluğun gələcək

inkişafı onun sənaye ilə istehsalat əlaqələrinin genişləndirilməsini və təkmilləşdirilməsini tələb edir.

Quşçuluq məhsullarının keyfiyyət və kəmiyyətinə, quşların sağlamlığına, cavanların düzgün boy və inkişafına təsir edən amillərdən ən başlıcası yem və quşların bioloji-təsərrüfat xüsusiyyətlərinə uyğun yemlənməlidir.

Cinsin damazlıq və yüksək məhsuldarlıq göstəricilərindən aslı olmayaraq, quşlar o zaman öz cinsi xüsusiyyətlərini göstərə bilər ki, onlar düzgün tərkibli müxtəlif yem qarışıqları ilə yemləndirilsinlər. Çalışmaq lazımdır ki, quşların gündəlik yem payları hər cür yem qatışıqları ilə zəngin olsun və quşun cinsinə, növünə məhsuldarlığına, yaşına, ilin müxtəlif fəsilələrinə uyğun şəkildə nizamlandırılın.

Son zamanlarda elmin nailiyyətlərindən geniş istifadə edilərək, yəni vitaminli otunun, vitaminlərin, amin turşularının və s. əlavələrin quşların yem payına qatılması nəticəsində ilin bütün fəsilələrində toyuqlardan yüksək məhsul almaq mümkün olmuşdur. Quş yemlərinin əsasını taxıl, vələmir, arpa, qarğıdalı, buğda, çovdar, darı, noxud, mərcimək və soya yağları təşkil edir. Dən yemlərinin əsasını sulu karbonlar, onların 65-70%-ni isə nişasta təşkil edir ki, bu da orqanizmdə enerji mənbəyi hesab olunur [3].

Quşların bəslənməsi zamanı onların qidalı yemlərlə yemləndirilməsinin böyük əhəmiyyəti vardır. Belə ki, yaş qrupuna uyğun olaraq yem payı və yem norması nəzərdə tutulmalıdır.

Cədvəl 1. Cavan quşlar üçün nəzərdə tutulan yem payı, qr

Quşların yaşı, gün	Yem, qr	
	Xonuz	Fəvələlər
1-30	12,0	10,0
30-60	20,0	18,0
60-90	35,0	30,0
90-120	40,0	35,0
120-150 onə hesabla	50,0	45,0
	31,4	27,6

Cədvəl 2. Anac quşların gündəlik yemə olan tələbatı, qr

Göstəricilər	Günlər, gün							
	165-195	225	225	285	315	345	375	405
Yem, qr	90,0	90,0	95,0	95,0	100,0	110,0	160,0	95,0
Orta hesabla	96,87							

Təsərrüfatda bu sahəyə xüsusi diqqət yetirilməlidir. Yemlərin tərkibi və qidalılıq dəyəri standartlara (ПК-2) uyğun həyata keçirilməlidir.

Cədvəl 3. 1-10 günlük cücələr üçün nümunəvi yem norması, %, qr

Yemlərin adları	Miqdarı, %	100 qr yem tərkibində vardır, qr
Buğda	20,0	Xam protein 20,0
Qarğıdalı	40,0	Mübadilə enerjisi 298,2 kkl
Günəbaxan jıxıxı	12,0	Xam sellüloza 3,5
Soya şortu	22,0	Xam yağ 3,26
Günəbaxan yağı	2,0	Kalsium 1,03
Xörək duzu	0,3	Fosfor 0,72
Balıqqulağı	1,0	Natrium 0,19
DKF	1,7	Lizin 0,95
Premiks	1,0	Metionin 0,32

Cədvəl 4. 11-30 günlük quşlar üçün yem norması, %, qr

Yemlərin adları	Miqdarı, %	100 qr yem tərkibində vardır, qr
Buğda	50,0	Xam protein 19,4
Qarğıdalı	15,0	Mübadilə enerjisi 298,0 kkl
Günəbaxan jıxıxı	10,0	Xam sellüloza 2,81
Soya şortu	19,0	Xam yağ 3,91
Günəbaxan yağı	1,0	Kalsium 1,2
Xörək duzu	0,3	Fosfor 0,7
Balıqqulağı	1,7	Natrium 0,2
DKF	2,0	Lizin 0,87
Premiks	1,0	Metionin 0,31

Cədvəl 5. 31-90 günlük quşlar üçün yem norması, %, qr

Yemlərin adı	Miqdarı, %	100 qr yem tərkibində vardır, qr
Buğda	31,0	Xam protein 13,4
Arpa	30,0	Mübadilə enerjisi 260,0 kkal
Qarğıdalı	11,0	Xam sellüloza 6,2
Kəpək	9,0	Xam yağ 2,99
Günəbaxan jıxıxı	9,0	Kalsium 0,9
Ot unu	6,0	Fosfor 0,63
DKF	1,0	Natrium 0,32
Balıqqulağı	1,5	Lizin 0,55
Xörək duzu	0,5	Metionin 0,32
Premiks	1,0	

Cədvəl 6. 91-154 günlük quşlar üçün yem norması, %, qr

Yemlərin adları	Miqdarı, %	100 qr yem tərkibində vardır, qr
Buğda	25,0	Xam protein 17,4
Qarğıdalı	10,0	Mübadilə enerjisi 271,0 kkl
Arpa	23,0	Xam sellüloza 5,26
Günəbaxan jıxıxı	19,0	Xam yağ 6,26
Soya	8,0	Lizin 0,6
Balıq yağı	3,3	Metionin 0,4
Xörək duzu	0,5	Kalsium -
DKF (dekalsifosfat)	2,2	Fosfor -
Balıqqulağı	9,0	Natrium -
Premiks	0,1	

Cədvəl 7. 154-420 günlük quşlar üçün yem norması, %, qr

Yemlərin adları	Miqdarı, %	100 qr yem tərkibində vardır, qr
Buğda	37,79	Xam protein 17,6
Qarğıdalı	10,0	Mübadilə enerjisi 268,0 kkl
Arpa	12,5	Xam sellüloza 4,7
Günəbaxan jıxıxı	14,5	Xam yağ 4,7
Soya	12,8	Lizin 0,07
Günəbaxan yağı	2,0	Metionin 0,32
Xörək duzu	0,3	Kalsium -
DKF	1,9	Fosfor -
Balıqqulağı	8,0	Natrium -
Premiks	0,1	

Sənaye quşçuluq təsərrüfatlarında, eləcə də reproduktiv damazlıq təsərrüfatlarında yemləmənin düzgün təşkili əsas amil hesab edilir. Quşların düzgün yemləndirilməsi daha çox məhsul əldə etməyə imkan yaradır. 2008-2010-cu illərdə Şəmkir rayonu Telman adına quşçuluq təsərrüfatında aparılan elmi tədqiqat işləri ilə (Y.Q.Gözalov, aparılmış tədqiqat işində quşlar təqdim olunan yemləmə qaydası ilə bəslənmişdir) sübut olunmuşdur ki, baxım texnologiyasına düzgün əməl etməkdə (buraya, binadaxili mikroiqlim amilləri, yemləmə və saxlama şəraiti və s. aiddir) yumurta məhsuldarlığını 20 %, salamat saxlamayı 6 %, cücə çıxımını isə 7 % artırmaq mümkündür[4].

ƏDƏBİYYAT

1. Бондарева О.Б. Машины и оборудование для домашнего животноводства. М.: АСТ Сталкер, 2005, 207 с.
2. Gözalov Y.Q. Quşçuluğun müasir vəziyyəti və inkişaf perspektivləri. "Kənd həyatı" qəzeti. Bakı, 2011, 17 yanvar, №1 (8587), s. 6-7.
3. Мирось В.В. Основы птицеводства. Куры, утки, индюки, перепела. М. Феникс, 2011, 380 с.
4. Quşçuluq təsərrüfatında cavan quşların bəslənmə texnologiyasına dair tövsiyələr. Mirzəyev F. M., Gözalov Y. Q., Az.Tex Universiteti, 2010, s.12.

Правильное кормление кур

Я. Г. Гёзалов

Комбикорм для кур полностью сбалансированный продукт, который содержит все необходимые витамины, микроэлементы и другие биологически активные вещества, обеспечивающие здоровое развитие кур.

А также,

- увеличивает интенсивность яйцекладки;
- обеспечивает получение более крупного яйца с прочной скорлупой;
- естественно желто-оранжевый окрас желтка, улучшает вкусовые качества яиц;
- улучшается состояние оперения птицы;
- гарантирует максимально возможную степень усвоения питательных веществ;
- повышает сопротивляемость организма птицы, защищает ее от болезней, обеспечивает необходимой энергией.

Ключевые слова: промышленное птицеводство, кормление, правильное кормление, кормовой рацион, кормовой рецепт.

Proper feeding chickens

Y.G.Gozalov

Feed for chickens completely balanced product that contains all the necessary vitamins, minerals and other biologically active substances, ensuring the healthy development of chickens.

And,

- Increase the Intensity off egg-laying;
- Provides a larger eggs with a solid shell;
- Natural yellow-orange color of the yolk, improves the taste quality of the eggs;
- Improves the condition of the bird feathers;
- Guarantees the highest possible degree of assimilation of nutrients;
- Increases the resistance of the birds, it protects from diseases, provides the necessary energy.

Key words: industrial poultry breeding, feeding, proper feeding, feed ration, feed recip.